

29 ביוני, 2014

לכבוד
מר יהודה וינשטיין
היועץ המשפטי לממשלה
משרד המשפטים
ירושלים
שלום רב,

הנדון: אישור מוקדם להגשת כתב אישום נגד מפגינים

1. אנו פונים אליך בבקשה שתכונן מנגנון סינון, שיתנה העמדה לדין של מפגינים באישור פרקליט בכיר בפרקליטות המדינה, ושתוסיף להנחיית היועץ המשפטי לממשלה בדבר חופש ההפגנה כללים לשיקול הדעת הנדרש להגשת כתב אישום נגד מפגינים.
  2. חופש הביטוי וחירות ההפגנה הן אבני יסוד בשיטת המשפט הישראלית, ודומה שבפנייתנו אליך אין צורך שנרחיב בעניין זה. אלא שגורלן של זכויות היסוד אינו תלוי רק בנורמות הכתובות ובפסיקה אלא בחיי המעשה. במהלך השנים האחרונות אנו עדים לשטף של כתבי אישום נגד מפגינות ומפגינים, שנשענים על אדנים רעועים, ולא פעם אף מופרכים. תופעה מדאיגה זו משתקפת בין היתר בריבוי פסקי הדין המזכים, במחיקה של כתבי אישום לפי המלצת בית המשפט, ובביקורת הגוברת שמותחים בתי המשפט על רשויות אכיפת החוק.
  3. סקירה של פסקי הדין ושל ההחלטות שניתנו בכ-20 תיקים בשלוש השנים האחרונות מעלה תמונה מדאיגה ביותר של שימוש מופרז ופסול בכלי הפלילי החמור נגד מפגינות ומפגינים. **מאז תחילת שנת 2012 זוכו 54 מפגינות ומפגינים ובוטלו 40 כתבי אישום**, וזאת רק בתיקים שעלה בידינו לאתר.
  4. רובם ככולם של כתבי האישום, שבוטלו או שהסתיימו בזיכוי, מייחסים לנאשמים עבירה של "התקהלות אסורה" ולצידה עבירות שנגזרות ממנה ומשרשרת האירועים שנוצרה בעקבותיה: התפרעות, הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו, תקיפת שוטר, העלבת עובד ציבור ועוד.¹
  5. במקרים רבים החלטה חפוזה וחסרת בסיס חוקי של שוטרים - להכריז על ההפגנה כעל "התקהלות בלתי חוקית" - מובילה להסלמה מיותרת ול"עבירות" נוספות, ובסופו של דבר גם להחלטה חפוזה וחסרת בסיס להגיש כתבי אישום. כך, למשל, בפסק דין שניתן בחודש שעבר זוכו מפגינים שצעדו בשדרות בן ציון בתל אביב חרף הוראת פיזור חסרת עילה:
- "למשטרה לא הייתה כל סיבה, עילה או טעם נראה לעין, ובדיעבד - לאחר שמיעת העדויות - גם לא נימוק המסתבר לאוזן, להורות לקבוצה הקטנה והבלתי-מזיקה

¹ רשימה חלקית של העבירות שיוחסו לנאשמים שזוכו: "התקהלות אסורה" לפי סעיף 151 לחוק העונשין; "התפרעות" לפי סעיף 152; "המשך התפרעות לאחר הוראת פיזור" לפי סעיף 155; "תקיפת שוטר" לפי סעיפים 273 ו-274 (1); "הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו" לפי סעיף 275; "איומים" לפי סעיף 192; "התנהגות פסולה במקום ציבורי" לפי סעיף 216 (א) (4); "העלבת עובד הציבור" לפי סעיף 288; "הפרעה לעובד הציבור" לפי סעיף 288א; "התנגדות למעצר" לפי סעיף 47(א) לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], תשכ"ט-1969.

בעליל של המפגינים שעליהם נמנו הנאשמים, שלא להפגין או שלא לצעוד במעלה השדרה, כאמור, כאשר הסדר הציבורי נשמר על ידי המפגינים, למופת. מכאן, שלא היה כל בסיס חוקי לעיכובו (הנטען) או למעצרו של פרנקוביץ, ואילו האחרון היה רשאי גם רשאי להמשיך ולהלך במעלה השדרה, אף אם הדבר היה כרוך בשימוש סביר ומינימאלי בכוח, ולעניינו - בדחיפה קלה (הנטענת על פי התביעה) של שוטר שחסם את דרכו.²

6. באופן דומה זוכו לפני שלושה חודשים שבעה מפגינים בשיח' גיראח מעבירות של התקהלות אסורה, התפרעות והפרעה לשוטר לאור "חוסר ההצדקה שבהחלטה לפנות את המפגינים מהצומת."³

7. הגידול במספר כתבי האישום בעבירה של "התקהלות אסורה"⁴ מטריד במיוחד לנוכח האיפוק והריסון שיש לנקוט בהפעלתה. כפי שהזכיר בית המשפט השלום בתל-אביב עת זיכה מפגינים שנעצרו מול השגרירות המצרית:

"ענייננו, כאמור, בסעיף עבירה ארכאי, שאף אם נחוץ הוא, הרי הפעלתו באורח לא-זהיר עלולה להוביל לתוצאות דרקוניות, המחבלות בתשתית הדמוקרטית של חי הציבור בישראל. קל מאוד להפוך סעיף זה למכשיר דיכוי של הציבור, בין אם רוב ובין אם מיעוט, ביד השלטון - וניתן להניח, שזו אכן היתה מטרתם של מנסחי הסעיף במקורו, פקידים קולוניאליים ואנשי צבא בשירות האימפריה הבריטית."⁵

8. בחלק מהמקרים הואשמו מפגינים בעבירות נוספות דוגמת "התפרעות" ו"המשך התפרעות לאחר הוראת פיזור", כיוון שמייד לאחר שניתנה הוראת הפיזור, הבלתי חוקית כשלעצמה, לא המתינו השוטרים אפילו את פרק הזמן שקצבו לפיזור, ומיהרו לעצור את המפגינים.⁶ כל זאת, בניגוד להוראות הדין ולהנחיות היועמ"ש, אשר לפיהן גם אם נעברה עבירה של התקהלות אסורה עדיין שומה על המשטרה לשאוף "למנוע את העברה ולאפשר את קיום ההפגנה."⁷

² ת"פ (שלום ת"א) 42043-01-11 מדינת ישראל נ' בר (ש' שמאי בקר, 26.5.2014).

³ ת"פ (שלום י-ם) 24534-05-10 מדינת ישראל נ' אשרמן (ש' ירון מינטקביץ, 17.3.2013);

ר' עוד: דברי השופט אביטל מולד שזיכתה מפגינות קטניות בפס"ד מיום 28.4.2013: "לא יכולתי שלא לתהות ביני לבין עצמי, כיצד היו מגיבות הבנות לו היו השוטרים מגלים קצת יותר אורך רוח וממתניים מעבר לשלושים שניות או שתי דקות. לא מן הנמנע שהבנות היו מתעייפות או מתפרזות מאליהן" (מצוטט אצל: אילן ליאור, חיים לוינסון "סתירות בעדויות השוטרים הובילו לזיכוי של פעיל המחאה החברתית" הארץ 30.4.2013); וכן: ת"פ (שלום ת"א) 1427/09 מ"י נ' שורץ (אביחי דורון, 11.7.2013): "החלטת השוטרים להוריד לחלוטין את רוכבי האופניים מהכביש הפרה את האיזון בין הזכויות וממילא לא ענתה על המידתיות הנדרשת בהפעלת הכוח לצורך הגבלת חירות הנאשמים לביטוי ולהפגנה"; ת"פ (שלום ב"ש) 228/09 מ"י לשכת תביעות מרחב נגב נ' צורף (ש' שרה חביב, 3.10.2010); ת"פ (שלום י-ם) 5022-09-10 מדינת ישראל נ' ארגו (ש' שמעון שטיין, 2.2.2012); ת"פ (שלום ת"א) 9461/08 מ"י מדור תביעות פלילי ת"א נ' רונן (ש' ציון קאפח, 15.7.2012); עפ"י (ת"א) 55610-01-12 מדינת ישראל נ' אבני (ש' גורג' קרא, 24.10.2012).

⁴ מספר כתבי האישום שהוגשו על ידי המשטרה בגין עבירה זו זינק ב-2012 ביותר מפי שלושה. ר' חיים לוינסון, יניב קובוביץ, רויטל חובל "הנשק של המשטרה מול המפגינים: אישומים בהתקהלות אסורה" הארץ 10.11.2013.

⁵ ת"פ (שלום ת"א) 1152/09 מ"י מדור תביעות פלילי ת"א נ' גנטוס (ש' עידו דרויאן, 26.2.2013).

⁶ ר' למשל: ת"פ (שלום ת"א) 1025/09 מ"י מדור תביעות פלילי ת"א נ' בן רונן (ש' הדסה נאור, 3.9.2013): "לא ניתן זמן סביר לנאשמים להתפנות והתפנותם ארכה כדקה בלבד, הרי שלא היה מקום להאשים את הנאשמים בעבירה זו והיה ראוי שהתביעה תבקש לזכותם, כפי שאכן עשתה בתיקו של הקטין". מ"י נ' שורץ (ר' הי"ש 3 לעיל): "הרוכבים הבינו שעליהם לפנות לנתיב הימני על מנת לאפשר מעבר תנועה בנתיב השמאלי, ואף החלו לפנות אל נתיב זה, אלא שאז החלה המשטרה להורידם מהכביש לחלוטין ולעוצרם". ת"פ (שלום ב"ש) 228/09 מ"י לשכת תביעות מרחב נגב נ' צורף (ש' שרה חביב, 31.10.2010) (החלטה על פסיקת פיצויים): "לא ניתנה למפגינים הזדמנות לקיים את הוראת הפיזור, ואינטרס ההסתמכות של אותם מפגינים ושל הנאשם בכללם נפגע. אזרח אשר מקבל הוראה מקצין משטרה ומבקש לקיימה, אך לא ניתנה לו ההזדמנות לעשות כן, ומוצא עצמו בסופו של יום מושם במעצר בגין כך, חזקה עליו שיתעוררו בו תחושות של חוסר אונים אל מול כוחות השיטור והשלטון, תחושות של תסכול, ושל אפסיות אל מול מנגנוני השלטון".

⁷ הנחיות היועץ המשפטי לממשלה, הנחיה מס' 3.1200: "חירות ההפגנה", סעיף 22 (א).

9. יוצא אפוא, שהתנהלות שגויה של שוטרים גובתה בהחלטה שגויה על הגשת כתבי אישום. וכתבי האישום מזינים בתורם התנהלות שגויה מעין זו גם בעתיד. אכן, כפי שציין בית המשפט, שזיכה חמישה רוכבי אופניים, שמחו נגד ועידת העסקים בתל אביב:

"ברי לי כי מלאכתם של השוטרים אל מול מפגינים היא מלאכה קשה, קשה מאוד. קל, לפחות יחסית, לשפוט בדיעבד - מתחת לאור הניאון ובחסות מזגן קריר - את מעשי השוטרים, הנמצאים בשטח, תחת השמש הקופחת, כאשר לא הכל מהדרים בכבודם, כפי הראוי."⁸

אבל אפילו אם היה בדברים אלה כדי למתן את הביקורת על התנהלות המשטרה (ובית המשפט לא סבר כך), עדיין יש בהם רק כדי לבסס את התמיהה על האופן שבו נבחנים הדברים בדיעבד "מתחת לאור הניאון ובחסות מזגן קריר" ומתקבלת ההחלטה להגיש כתבי אישום.

10. לא פעם ממהרת התביעה המשטרתית להגיש כתב אישום בתוך ימים, ואף אירע שבחפזונה "שכחה" לקיים את זכות השימוע למפגינים שהואשמו בעבירה מסוג פשע – אישום שהוא כשלעצמו היה מחוסר בסיס.⁹ כתבי אישום הוגשו "מהיום למחר" גם נגד ארבע-עשר מפגינים בתל-אביב ובסופו של דבר חלקם בוטל וחלקם האחר תוקן בלחץ בית המשפט.¹⁰

11. במקרים אחרים הגישו התביעה המשטרתית והפרקליטות כתבי האישום על יסוד מדיניות אכיפה בררנית וגחמנית, כפי שניתן ללמוד, למשל, מזיכוי של מפגינה בכיכר פריז בירושלים ושל מפגין בכיכר רבין בתל-אביב.¹¹

12. שרשרת הליקויים אינה נעצרת בהחלטה על הגשת כתב אישום והיא ממשיכה לפגום באופן הביצוע ובניהול המשפט. כך, למשל, החלטה חסרת בסיס להכריז על הפגנה כעל "התקהלות אסורה" גוררת אחריה ניסוח לקוי של כתב האישום. שהרי מטבע הדברים, בהעדר נסיבות שיבססו את ההכרזה, גם לא ניתן לפרט את אותן נסיבות בכתב האישום:

"על-אף הקביעה המפורשת בסעיף 22(ד) להנחיית היועמ"ש, נמנעה התביעה – ולא רק בתיק זה – לפרט את העובדות מהן נבע החשש הסביר להפרת השלום. ההגנה נאלצה לגשש דרכה בערפל זה, שלא התפזר גם בתום מסכת התביעה."¹²

⁸ מ"י נ' שורץ (ר' ה"ש 3 לעיל).

⁹ ר' למשל, כתב האישום שהוגש בתוך שבוע נגד מפגינים בבאר-שבע מבלי לקיים שימוע: ת"פ (שלום ב"ש) 345/09 מ"י לשכת תביעות מרחב נגב נ' צורף (ש' שרה חביב, 17.11.2011) (החלטה בבקשה למחיקת כתב אישום); בסופו של דבר מחקה התביעה את כל האישומים, ר' ה"ש 19 להלן.

¹⁰ ר' טקסט וה"ש 20 להלן.

¹¹ ת"פ (שלום ת"א) 18049-09-11 מדינת ישראל נ' בקמן (ש' מיכל ברק נבו, 22.4.2013): "ברור, כי אם יש מאות ואלפי משתתפים בהפגנה והמשטרה בוחרת להעמיד קומץ מהם לדין בגין ההתפרעות... עליה לבחור כאלה שאכן היו גורמים מרכזיים בגרימת ההתפרעות, גורמים מתסיסים ולא כאלה שהשתתפו, אף אם באופן פעיל ורעשני, אך ללא גרימת נזקים או תסיסה בעצמם."; ת"פ (שלום י-ם) 3716-06-10 מדינת ישראל נ' שופט (ש' איתן קורנהאוזר, 7.1.2013).

¹² מ"י נ' גנטוס (ר' ה"ש 5 לעיל); הנחיה מס' 3.1200: "חירות ההפגנה", סעיף 22 (ד): "כתב אישום על עבירה של התקהלות אסורה לפי סעיף 151 לחוק העונשין צריך לפרט, בין היתר, את העובדות מהן נבע החשש הסביר להפרת השלום"; הנחיה זו שמה דגש מיוחד על החובה שקבועה בסעיף 485(4) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, שעל פיה כתב האישום צריך לכלול "תיאור העובדות המהוות את העבירה, בציון המקום והזמן במידה שאפשר לבררם"; ראה עוד מ"י נ' צורף (החלטה בבקשה למחיקת כתב אישום – ר' ה"ש 9 לעיל): "המאשימה טוענת בסיכומיה, כי הנאשמים עוררו פרובוקציה בעצם התקהלותם, וקם חשש כי יעוררו אחרים להפרת השלום... [מ] כתב האישום, המתאר את העבירה של התקהלות אסורה, לא ניתן ללמוד על טענה זו של המאשימה... מכאן שכתב האישום מנוסח בצורה לקויה לעניין זה. ודוק, על כתב האישום להכיל את העובדות אשר הקימו את אותו חשש כי הנאשמים יעוררו אחרים להפר את השלום, ולא להסתפק בציון הטענה כשלעצמה".

13. מרגע שנפל הפור והוגש כתב אישום מרושל וחסר בסיס, מתקשה התביעה להודות בטעותה ולסגת. אמנם, "חובת ההגינות ... מחייבת אותה לבחון את עמדתה בנוגע לכתב האישום שהגישה, ובמקרה המתאים לחזור בה ממנו". אלא שבהעדר פיקוח חיצוני נכשלת התביעה שוב ושוב ולעיתים אף מוצאת את עצמה דבקה "בעמדה תביעתית" ויהי מה... למען השגתה של הרשעה 'בכל מחיר'.¹³

14. כך למשל, בזכותו מפגינים נגד הריסת בית בבית-ג'אלה, מצא בית המשפט לנכון לציין:

"... את הבעייתיות בהתנהלות המאשימה, אשר נותרה עיקשת בעמדתה וחרף הערות בית המשפט אודות המחדלים שנפלו לאורכו של ההליך ביכרה להותיר את כתב האישום על כנו ולנהל את ההליך עד תומו."¹⁴

15. גם בעניינם של המפגינים מול השגרירות המצרית הצר בית המשפט על "הסירוב העקשני להסיק את המחויב בהסקה מהראיה המרכזית" ועל "העלמת הראיה המרכזית".¹⁵ וכך היה גם בעניין פעילי המחאה החברתית, שהפגינו מול עיריית תל-אביב, ושכתב האישום נגדם נמחק לאחר שבית המשפט מתח ביקורת על -

"הנחישות שמגלה המאשימה בהגשת ראיות שלא הוכח בסיס לקבילותן, הגשה שהיא במודע, נוגדת את העקרונות הבסיסיים שעליהם מבוסס שלטון החוק, ואף מסכנת אותו".¹⁶

16. שיקול דעת מוטעה בהגשת כתבי אישום נגד מפגינים מתגלה בשנים האחרונות שוב ושוב וגורר אחריו ביקורת נוקבת של בתי המשפט. כך עשה השופט עידו דרויאן, תוך שהוא מפנה לשורה של החלטות שיפוטיות:

"התביעה שגתה חמורות בהגשת כתב האישום ובניהול ההליך ... למרבה הצער, שגיאות אלו אינן חריגות בהתנהלות התביעה בסוג תיקים זה. פעם אחר פעם, מוגשים כתבי אישום נגד נאשמים, המזוכים סוף דבר, בשל שגיאות דומות של התביעה, בין עובדתיות ובין משפטיות, ללא כל סימן להפקת לקחים... שוב ושוב חוזרת אפוא התופעה של הגשת כתבי אישום נגד מפגינים, כשהטענות העובדתיות מופרכות בהסרטה משטרתית או אחרת, והבסיס המשפטי רעוע במיוחד בשל התעלמות מוחלטת או כמעט-מוחלטת מהאיזון הראוי בין הערכים, שהוכתב בפסיקה. אמנם, העת היתה זמן מבצע 'עופרת יצוקה', כמו עיתן של פרשות רוני וצורף הנ"ל, אך בנסיבות האמורות לא היה כל חשש של ממש להפרעת הסדר, ובוודאי שלא היתה הצדקה להגשתו החפוזה והרשלנית של אישום-נָפֶל זה."¹⁷

17. ולאחרונה חזר השופט שמאי בקר והתריע על "היד הקלה מדי על הדק כתבי האישום בעניין הפגנות, תהלוכות וחופש הביטוי", תוך שהוא מעלה "שאלה רטורית":

"רק לאחרונה ממש הודיע היועץ המשפטי לממשלה, במסגרת תיק אחר שהתנהל לפני הח"מ, על חזרתו מכתב אישום נגד אחת, דפני ליף, שהיא אשה אף היא

¹³ בג"צ 6689/12 עזבון המנוח ראפת ז"ל נ' היועץ המשפטי לממשלה (ש' דפנה ברק-ארז, 4.12.2013) פס' 24-23.

¹⁴ ת"פ (שלום י-ם) 50418-10-10 מ"י תביעות ש"י נ' סולסברי (ש' חנה מרים לומפ, 6.1.2013).

¹⁵ מ"י נ' גנטוס (רי הי"ש 5 לעיל).

¹⁶ ת"פ 18178-09-11 מדינת ישראל נ' משה מנקין (ש' דניאלה שריזלי, 4.2.2014) (כתב האישום נמחק ביום 27.5.204).

¹⁷ מ"י נ' גנטוס (רי הי"ש 5 לעיל).

בתקיפת שוטר אגב הפגנה. מדוע דווקא בענין פרנקוביץ ובר - עמדה התביעה על המשך ההליכים? מה ההבדל? הייתכן כי בתביעה המשטרית לא חלחל די הצורך עקרון חופש הביטוי?"¹⁸

18. פסקי הדין שמתפרסמים אינם משקפים את מלוא היקף התופעה של ה"יד הקלה על ההדק". לצידם יש למנות את אותם המקרים, שבהם בוטלו כתבי האישום לאחר הפצרות חוזרות ונשנות של בית המשפט. כך, למשל, במשך ארבע שנים ניהלה התביעה במרחב נגב הליכי סרק נגד חמישה מפגינים מבאר-שבע עד שהואילה לחזור בה מהאישומים.¹⁹ מפסק דינו של השופט דרויאן למדנו שבחודש דצמבר 2012 "נאלצה התביעה לחזור בבת-אחת מכתבי אישום בגין התקהלות אסורה ועוד...". נגד פעילי המחאה החברתית.²⁰ מספר חודשים לאחר מכן חזרה בה התביעה בירושלים מ-18 כתבי אישום נגד מפגיני שיחי' ג'ראח לאחר שקו התביעה קרס לחלוטין בתיק אחר, שבו זוכו מפגינים אחרים בשכונה המזרח ירושלמית.²¹

19. לאחרונה הוחלט על ביטול כתבי האישום שהוגשו נגד דפני ליף ותשע פעילות נוספות של ה"מחאה החברתית", לאחר שבית המשפט שדן בעניינן הפציר בתביעה לעשות זאת.²² בהודעה שפרסם הדגיש משרד המשפטים, כי אין בהחלטה האמורה:

"כדי להעיד דבר כנגד ההחלטה להגיש את כתבי האישום מלכתחילה, שנתקבלה לאחר שהתביעה ערכה בחינה מקצועית על פי קריטריונים אחידים, ונמצא שקיים עניין ציבורי בניהול ההליכים וסיכוי סביר להרשעה".

20. אכן, כפי שעולה מההודעה, **כתבי אישום נגד מפגינים הם צעד חמור והנחת המוצא צריכה להיות שקיים אינטרס ציבורי לצמצם בהגשתם**, גם במקום שבו קיים סיכוי סביר, ואפילו גבוה, להרשעה. כפי שצויין בפסק הדין שזיכה את מפגיני שיחי' ג'ראח:

"במדינה דמוקרטית יש חיוניות לשמר את זכות המחאה ולהקפיד שלא להפעיל את הדין הפלילי בכל מקרה שפורמאלית נעברה עבירה במהלך הפגנה. המתח בין חירות הביטוי והזכות להפגין לבין שמירת הסדר הציבורי והגנה על שלומו של הציבור, הוא מתח המחייב, לעיתים, 'מתיחה' של הדין הפלילי, כך שהזכויות והחירויות יחיו

¹⁸ מדינת ישראל נ' בר (ר' הי"ש 2 לעיל).

¹⁹ ת"פ (שלום בייש) 345/09 מ"י לשכת תביעות מרחב נגב נ' צורף (ש' שרה חביב, 3.3.2013).

²⁰ "אך לאחרונה נאלצה התביעה לחזור בבת-אחת מכתבי אישום בגין התקהלות אסורה ועוד, בלא-פחות מחמישה תיקים ת"פ 43700-06-12 מ"י נ' אוסטרינסקי; ת"פ 43590-06-12 מ"י נ' שגיא-ביזאווי; ת"פ 43596-06-12 מ"י נ' גרין; ת"פ 43588-06-12 מ"י נ' קבלן; כולם בהחלטות מדצמבר 2012 מפ"י השי' מרגולין-יחידי". (12.12.2012); ר' עוד: ת"פ (שלום ת"א) 8002-08-12 מדינת ישראל נ' מנקין, שבו נמחק כתב האישום ביום 8.9.2013.

²¹ ת"פ (שלום י-ם) 1176/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' אייל ניר; ת"פ (שלום י-ם) 1177/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' ארגו; ת"פ (ים) 1178/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' יוסף; ת"פ (ים) 1179/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' בירך; ת"פ (ים) 1180/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' צבי בנינגיה; ת"פ (ים) 1181/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' נתן; ת"פ 1182/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' טרופר; ת"פ (ים) 1183/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' אפרתי; ת"פ (ים) 1184/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' גורן; ת"פ (ים) 1185/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' רמז; ת"פ (ים) 1186/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' יהודה; ת"פ (ים) 1187/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' סולימני גלילי; ת"פ (ים) 1188/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' שרה בנינגיה; ת"פ (ים) 1189/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' נאבליס; ת"פ (ים) 1190/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' סוסלברי; ת"פ (ים) 1191/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' סניץ; ת"פ (ים) 1192/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' אבולס; ת"פ (ים) 1193/10 מ"י לשכת תביעות י-ם (פלילי) נ' שגב (ש' דב פולוק, 23.6.2013); מחיקת האישומים נעשתה לאחר זיכוי מפגינים מאירוע אחר – ר' עניין אשרמן - הי"ש 3 לעיל.

²² ת"פ (שלום ת"א) 10241-11-12 מ"י נ' ליף (8.4.2014).

אילו בצד אילו, וכל עוד לא נחצה קו ברור הגולש לתחום הפלילי ממש, על רשויות האכיפה להתאפק ולא לעשות שימוש בכוחם, לרבות הכוח להגיש כתבי אישום".²³

21. אלא שלמרבה הצער, וכפי שהתביעה מעידה על עצמה: **"המבחן המנחה** את רשויות התביעה בעת הגשת כתבי אישום **הינו קיומן של ראיות מספיקות** העומדות ברף של סיכוי סביר להרשעה".²⁴ הא ותו לא. ומאזן הפסיקה של השנים האחרונות מלמד, שפעמים רבות מוגש כתב אישום למרות שאפילו מבחן זה אינו מתקיים.

22. מצב דברים זה מחייב בחינה מחדש של מדיניות התביעה והעמדת ערובות לקיומו של חופש ההפגנה. גם מי שאינו שותף לביקורת שנמתחה על התביעה ובטוח שפעילותה תקינה לחלוטין, צריך להיות מודאג לנוכח **"מבחן התוצאה"**: **כמאה מפגינות ומפגינים הוטרדו בשנים האחרונות לשווא רק משום שמימשו את חופש הביטוי שלהם**:

"עצם ההעמדה לדין מהווה פגיעה בחלק ניכר מזכויות היסוד של הפרט. פתיחת ההליך הפלילי פוגעת בפרטיותו... יש בה, לרוב, כדי להביא לפגיעה בקניינו ולעתים אף לפגיעה בחופש העיסוק שלו... שמו הטוב של הנאשם עומד אף הוא בסכנת פגיעה עקב ההליך. אכן, העמדה לדין היא עניין רציני. יש בה כדי לשנות את חייו של אדם. צל מעיב עליו. החיים שוב אינם כשהיו".²⁵

23. ואכן, רבים מן הנאשמות והנאשמים שזוכו בסופו של דבר נאלצו להתמודד עם צילו המאיים של אישום פלילי במשך שלוש, ארבע ואפילו חמש שנים. רבים מהם נעצרו בתחילת הדרך ועל אחרים הוטלו תנאים מגבילים. הם נאלצו להשקיע משאבים וזמן מרובים כדי להיערך למשפט ולהתגונן. נאשמים אחדים כרעו תחת הנטל והסכימו להסדרי טיעון עם המשטרה רק כדי לשים קץ לסיוט, ולא זכו להגיע לסוף הדרך ולזיכוי.²⁶

24. אך לא רק הנאשמים יצאו ניזוקים. פיזור לא חוקי של הפגנות, מעצרים חסרי עילה, הגשת כתבי אישום בעקבותיהם וניהול משפט מיותר – כל אלה מצטברים לכלל פגיעה קשה בחירות הביטוי - אות אזהרה לכל אזרח, שירהיב עוז בנפשו בעתיד לממש את חירות הביטוי.

25. עצם ההעמדה לדין של מפגינים, אפילו היא מסתיימת בזיכוי מוחלט, יוצרת אפקט מצנן קשה על חופש ההפגנה. הידיעה כי השתתפות בהפגנה, ובמיוחד כזו שאינה בקונצנזוס, עלולה להסתיים בכתב אישום, יש בה כדי להרתיע באופן ממשי אזרחים שומרי חוק מלהשתתף בהפגנות. על כן מתקיים בעניין זה הרציונאל, שעומד מאחורי הנחיית היועמ"ש בנושא "אישור מוקדם להגשת כתב אישום":

"גם כאשר אין החוק דורש שכתב האישום יוגש על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בהסכמתו, עדיין קיימים מקרים, בהם קיים טעם לצורך בהסכמה כזו, בין אם בשל

²³ עניין **אשרמן** (ה"ש 3 לעיל) מצטט בהסכמה מתוך: ת"פ (שלום ת"א) 5145/04 **מדור תביעות פלילי ת"א נ' אורי** (ש' מוקי לנדמן, 3.10.2006); וראה עוד: "בצד האינטרסים הכלליים בשמירה על זכויות הנאשמים ישנו אינטרס ציבורי גבוה לאפשר חירות ביטוי והפגנה. אינטרס זה לכשעצמו גודר ומגביל את שיקול הדעת של הרשות בניהול הליך פלילי בגין עבירות ביטוי... כל זאת בניגוד לרוב העבירות האחרות המנויות בדיני העונשין, לגביהן יש דווקא אינטרס ציבורי באכיפה ולא בצמצומה". **מ"י נ' צורף** (החלטה בבקשה למחיקת כתב אישום – ר' ה"ש 9 לעיל).

²⁴ תגובת משטרת ישראל. מצוטט בתוך: אילן ליאור, חיים לוינסון, "סתירות בעדויות השוטרים הובילו לזיכוי של פעיל המחאה החברתית" **הארץ** 30.4.2013.

²⁵ ע"פ 1767/94 **יוסף נ' מדינת ישראל**, פ"ד נג (1) 505, 516 (הנשיא אהרן ברק, 7.2.1999).

²⁶ ר' למשל: יעל פרידסון "תיקים באפלה: האם המשטרה רודפת את פעילי המחאה?" **nrg** 5.2.2014.

הגיון דברים, הדומה לטעם שמאחורי דרישת האישור הסטטוטורית ובין אם נוכח חשיבות או רגישות הנושא.²⁷

26. בהתאם לזאת נקבעה בהנחיה רשימה של עבירות, שהגשת כתב אישום בגין טעונה "אישור מראש על ידי היועץ המשפטי לממשלה", וזאת הגם שעבירות אלו אינן כפופות לחובה סטטוטורית לעשות זאת. בהתאם לזאת, ולנוכח הנסיבות שתיארנו, ראוי שיונהג מנגנון סינון דומה לכתבי אישום נגד מפגינים, ושיקבע שהגשתם תותנה באישור מוקדם של נציג בכיר של היועץ המשפטי לממשלה.

27. הנחיה נוספת של היועץ המשפטי לממשלה שמן הראוי להחילה בענייננו היא ההנחיה בנושא "הצורך בקביעת מדיניות מרכזית של חקירה ותביעה בתחום העונשין":

"קיימות עבירות, ומספרן אינו גדול באופן יחסי, שבהן יש צורך וטעם מיוחד לקביעה של מדיניות מרכזית לחקירה ולתביעה. אלה הן, קודם כל, עבירות בעייתיות, על פי רוב עבירות שהן עוון ולא פשע, שבהן יש מקום נרחב יותר לשיקול של עניין לציבור, כגורם להימנעות מחקירה או מתביעה."²⁸

28. דברים אלה יפים לסוגיה הנדונה, וחוברים להנחיית יועמ"ש בנושא חירות ההפגנה ולקביעה שלפיה חירות זו ראויה "להגנה נמרצת מצד הרשויות הציבוריות".²⁹ קביעה זו באה לידי ביטוי בהנחיה בפירוט דקדקני של השיקולים שצריכים להנחות את המשטרה בעת טיפול בהפגנות. השימוש המופרז בהגשת כתבי אישום נגד מפגינים מצריך להוסיף ולקבוע מדיניות אחידה גם בהקשר זה.

29. גם אם מנגנון הסינון המוצע יהיה כרוך בנטל מסוים, הרי שבסופו של דבר נטל זה יביא לחיסכון גדול במשאבים – אותם משאבים שמבוזבזים על ניהול משפטי סרק נגד מפגינים. זאת, כמובן, מעבר לרווח הגדול שהדבר יסב לחירות הביטוי ולדמוקרטיה. כפי שחתם השופט **שמאי בקר** את זיכוי המפגינים שצעדו בשדרות בן ציון בתל אביב:

"יהום הרחוב, שירעש ויגעש, ויעלו בו קולות כאלה ואחרים, נעימים יותר ונעימים פחות. כך ראוי לקרת דמוקרטיה. תנו להפגין, הניחו למחות, אפשרו להלך, וקיימו נא, אנא, את חופש הביטוי."³⁰

בכבוד רב ובברכה,

אבנר פינצ'וק, עו"ד

העתקים:

מר שי ניצן, פרקליט המדינה
תנ"צ שאול גורדון, היועץ המשפטי, משטרת ישראל

²⁷ הנחיות היועץ המשפטי לממשלה, הנחיה מס' 4.1004: "אישור מוקדם להגשת כתב אישום".

²⁸ הנחיות היועמ"ש, הנחיה מס' 4.1002: "הצורך בקביעת מדיניות מרכזית של חקירה ותביעה בתחום העונשין".

²⁹ הנחיות היועמ"ש, הנחיה 3.1200: "חירות ההפגנה", סעיף 23.

³⁰ מדינת ישראל נ' בר (ר' הי"ש 2 לעיל).

נספח: תיקים שהסתיימו בזיכוי או בביטול כתב אישום בתקופה - ינואר 2012 עד יוני 2014

תיק	זיכוי/ביטול	נאשמי	מועד ומקום ההפגנה
ת"פ (שלום ת"א) 42043-01-11 <u>מדינת ישראל נ' בר</u> (ש' שמאי בקר, 26.5.2014)	זיכוי 26.5.2014	2	תהלוכה בשד' בן ציון בתל אביב, 23.1.2011
ת"פ (שלום ת"א) 10241-11-12 <u>מדינת ישראל נ' ליף</u> (8.4.2014)	ביטול 8.4.2014	10	מחאה חברתית תל אביב 23.6.2012
ת"פ (שלום ת"א) 18178-09-11 <u>מדינת ישראל נ' מנקין</u> (ש' דניאלה שריזלי, 4.2.2014)	זיכוי 4.2.2014	1	מחאה חברתית ספט' 2011
ת"פ (שלום ת"א) 8002-08-12 <u>מדינת ישראל נ' מנקין</u> (ש' שמאי בקר, 8.9.2013)	ביטול 8.9.2013	1	
ת"פ (שלום ת"א) 1025-09 <u>מדינת ישראל נ' בן רונו</u> (ש' הדסה נאור, 3.9.2013)	זיכוי 3.9.2013	16	מפגן נגד עופרת יצוקה – שדה דב - ינואר 2009
ת"פ (שלום ת"א) 1427/09 <u>מדינת ישראל נ' שוורץ</u> (אביחי דורון, 11.7.2013)	זיכוי 11.7.2013	5	רכיבת אופניים מחאה נגד ועידת העסקים 8.12.2007
ת"פ (שלום י-ם) 1176/10 <u>מדינת ישראל נ' אייל ניר</u> ; ת"פ (שלום י-ם) 1177/10 <u>מדינת ישראל נ' ארגו</u> ; ת"פ (י-ם) 1178/10 <u>מדינת ישראל נ' יוסף</u> ; ת"פ (י-ם) 1179/10 <u>מדינת ישראל נ' בירד</u> ; ת"פ (י-ם) 1180/10 <u>מדינת ישראל נ' צבי בנינגיה</u> ; ת"פ (י-ם) 1181/10 <u>מדינת ישראל נ' נתן</u> ; ת"פ (י-ם) 1182/10 <u>מדינת ישראל נ' טרופר</u> ; ת"פ (י-ם) 1183/10 <u>מדינת ישראל נ' אפרתי</u> ; ת"פ (י-ם) 1184/10 <u>מדינת ישראל נ' גורן</u> ; ת"פ (י-ם) 1185/10 <u>מדינת ישראל נ' רמז</u> ; ת"פ (י-ם) 1186/10 <u>מדינת ישראל נ' יהודה</u> ; ת"פ (י-ם) 1187/10 <u>מדינת ישראל נ' סולימני גלילי</u> ; ת"פ (י-ם) 1188/10 <u>מדינת ישראל נ' שרה בנינגיה</u> ; ת"פ (י-ם) 1189/10 <u>מדינת ישראל נ' נאבליס</u> ; ת"פ (י-ם) 1190/10 <u>מדינת ישראל נ' סוסלברי</u> ; ת"פ (י-ם) 1191/10 <u>מדינת ישראל נ' סניץ</u> ; ת"פ (י-ם) 1192/10 <u>מדינת ישראל נ' אבלס</u> ; ת"פ (י-ם) 1193/10 <u>מדינת ישראל נ' שגב</u> (ש' דב פולוק, 23.6.2013)	ביטול 23.6.2013	18	הפגנה בשיח ג'ראח 2010
ת"פ (שלום י-ם) <u>מדינת ישראל נ' פלונית</u> (ש' אביטל מולד, 28.4.2013)	זיכוי 28.4.2013	1	משמרת מחאה מול ביתו של המשנה לפרקליט המדינה - פבר' 2011
ת"פ (שלום ת"א) 18049-09-11 <u>מדינת ישראל נ' בן אדם בקמן</u> (מיכל ברק נבו, 22.4.2013)	זיכוי 22.4.2013	1	מחאה חברתית ספט' 2011
ת"פ (שלום י-ם) 24534-05-10 <u>מדינת ישראל נ' אשרמן</u> (ש' ירון מינטקביץ, 17.3.2013)	זיכוי 17.3.2013	11	שיח ג'ארח מאי 2010
ת"פ (ת"א) 43697-06-12 <u>מדינת ישראל נ' בר</u> (ש' לימור מרגולין-יחידי, 12.3.2013)	ביטול 12.3.2013	1	מחאה חברתית – יוני 2012
ת"פ (שלום ב"ש) 345-09 <u>מדינת ישראל נ' צורף</u> (ש' שרה חביב, 3.3.2013)	ביטול 3.3.2013	5	הפגנה בבאר-שבע עופרת יצוקה – דצמ' 2008
ת"פ (שלום ת"א) 1152/09 <u>מדינת ישראל נ' גנטוס</u> (ש' עידו דרויאן, 26.2.2013)	זיכוי 26.2.2013	4	הפגנה נגד עופרת יצוקה – שגרירות מצרית 2009
ת"פ 3716-06-10 <u>מדינת ישראל נ' שופט</u> (ש' איתן קורנהאוזר, 7.1.2013)	זיכוי 7.1.2013	1	הפגנת ימין כיכר פריז בירושלים - 19.9.2007
ת"פ (שלום י-ם) 50418-10-10 <u>מדינת ישראל נ' סולסברי</u> (ש' חנה מרי-ם לומפ, 6.1.2013)	זיכוי 6.1.2013	2	הפגנה נגד הריסת בית פלסטיני בבית ג'אלה – אוק' 2010
ת"פ 43588-06-12, 43590-06-12, 43700-06-12 <u>מדינת ישראל נ' אוסטרנסקי ואחי</u> (ש' מרגולין-יחידי, 12.12.2012)	ביטול 12.12.2012	5	מחאה חברתית – יוני 2012
עפ"ג (ת"א) 55610-01-12 <u>מדינת ישראל נ' אבני</u> (ש' ג'ורגי קרא, 24.10.2012)	זיכוי 24.10.2012	6	הפגנה בכיכר מסריק בתל אביב - 28.2.2008
ת"פ (שלום ת"א) 9461/08 <u>מדינת ישראל נ' יותם רונו</u> (ש' ציון קאפח, 15.7.2012)	זיכוי 15.7.2012	3	הפגנה מול הקריה בתל אביב – דצמ' 2008
ת"פ (שלום י-ם) 5022-09-10 <u>מדינת ישראל נ' ארגו</u> (ש' שמעון שטיין, 2.2.2012)	זיכוי 2.2.2012	1	הפגנה מול עיר דוד - ספט 2010

בסך הכול זוכו 54 מפגניות ומפגינים ובוטלו כתבי אישום נגד 40

וזאת רק מהתיקים שהצלחנו לאתר מידע לגביהם